

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА СТАТИСТИКИ

**«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 4

Частина III

**Одеса
2018**

УДК 311
ББК 60.6

Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень: збірник наукових студентських праць. Випуск 4. Частина III. – Одеса, ОНЕУ. – 2018. – 196 с.

Автори:

Вітковська К. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Ольвінська Ю. О. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Самотоєнкова О. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Тарасова К. І. – к.е.н., викладач кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Антоненко К. Е. – студентка фінансово-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Барон Г. І. – студентка фінансово-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Бойчева О. П. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Бурлаєва В. С. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Варналій А. О. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Калантарчук Т. І. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Качкалова Л. Ю. – студентка фінансово-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Лузанова К. А. – студентка фінансово-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Любович А. А. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Манєва К. П. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Мілева Т. Д. – студентка фінансово-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Мітішова І. С. – студентка фінансово-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Москаленко К. С. – студентка фінансово-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Мотовіліна Г. В. – студентка фінансово-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Негруль Д. А. – студент фінансово-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Пархоменко Л. В. – студентка фінансово-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Поповська А. О. – студентка факультету міжнародної економіки Одеського національного економічного університету,
Саблістюк О. О. – студентка фінансово-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Стародубцева Т. В. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Тутов В. О. – студент фінансово-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Унтілов В. В. – студент обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Чорний Є. В. – студент фінансово-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Шишацька В. А. – студентка фінансово-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Шувера О. О. – студентка факультету міжнародної економіки Одеського національного економічного університету

У збірнику наводяться результати дослідження студентів та викладачів кафедри статистики щодо застосування сучасних статистичних методів для оцінки соціально-економічних процесів у деяких країнах світу, в Україні та окремих регіонах. Висновки та рекомендації авторів можуть бути корисними для викладачів, аспірантів і студентів, які займаються аналізом процесів, що відбуваються в суспільстві та економіці країни.

© колектив авторів, 2018

ЗМІСТ

Варналій А.О., Самотоєнкова О.В. Аналіз середньої заробітної плати в Україні за видами економічної діяльності.....	7
Любович А.А., Ольвінська Ю.О. Аналіз середньої освіти в Україні.....	14
Калантарчук Т.І., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз показників навколишнього середовища.....	21
Бурлаєва В.С., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз захворюваності населення України.....	28
Бойчева О.П., Вітковська К.В. Статистичне дослідження рівня життя населення.....	33
Калантарчук Т.І., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз забору води з природних водних об'єктів в Україні та Одеській області.....	41
Шувера О.О., Тарасова К.І. Статистичний аналіз народжувальності в Україні	45
Поповська А.О., Тарасова К.І. Статистика сортування, переробки та вторинного використання відходів в Україні	53
Бойчева О.П., Самотоєнкова О.В. Сучасний стан фондового ринку України	58
Стародубцева Т.В., Самотоєнкова О.В. Статистичний аналіз ринку зерна в Україні	64
Варналій А.А., Самотоєнкова Е.В. Развитие рынка информационных услуг в Украине	69
Манєва К.П., Самотоєнкова О.В. Динаміка та структура споживчих товарів в Україні	77
Унтілов В.В., Самотоєнкова О.В. Сучасний стан ринку енергоресурсів в Україні	86
Калантарчук Т.І., Самотоєнкова О.В. Особливості розвитку ринку інновацій в Україні	92
Любович А.А., Самотоєнкова О.В. Аналіз первинного ринку нерухомості в Україні	97
Негруль Д.А., Ольвінська Ю.О. Особливості кредитування малого бізнесу в Україні	104

Тутов В.О., Ольвінська Ю.О. Проблеми та перспективи функціонування ринку дорогоцінних каменів	109
Качкалова Л.Ю., Саблюк О.А., Ольвінська Ю.О. Тенева економіка України	115
Унтілов В.В., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз рівня доходів населення України	121
Бойчева О.П., Ольвінська Ю.О. Сучасний стан житлового фонду України	128
Барон Г.І., Ольвінська Ю.О. Сучасний стан державного регулювання конкуренції та монополізації ринку в Україні	133
Шишацька В.А., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз демографічної ситуації в Україні	137
Мієва Т.Д., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз економічного розвитку Індії	142
Пархоменко Л.В., Москаленко Е.С., Ольвінська Ю.О. Статистический анализ ресурсов и расходов домохозяйств	147
Лузанова К.А., Ольвінська Ю.О. Сучасний стан та перспективи розвитку ринку послуг України	152
Чорний Є.В., Ольвінська Ю.О. Страховий ринок України: проблеми та перспективи розвитку	158
Мітішова І.С., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз доходів державного бюджету України	164
Мотовіліна Г.В., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз ринку праці в Україні	172
Негруль Д.А., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз зносу основних засобів в Україні	179
Антоненко К.Э., Ольвінська Ю.О. Анализ проблем налоговой системы Украин	185
Вітковська А.А., Ольвінська Ю.О. Використання статистичних методів у маркетингових дослідженнях	191

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ РІВНЯ ДОХОДІВ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Унтілов В. В.¹, Ольвінська Ю. О.²

1 – студент, кафедра статистики,

2 – канд. екон. наук, доцент, кафедра статистики
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Унтілов В. В., Ольвінська Ю. О. Статистичний аналіз рівня доходів населення. У статті проаналізовано рівень доходів населення, як головний механізм економічного зростання країни. Висвітлено стан, динаміку та перспективи доходів. Наведено структуру грошових доходів та розподіл населення за рівнем доходів.

Ключові слова: доходи, заробітна плата, загальні доходи, населення.

Унтілов В. В., Ольвінська Ю. О. Статистический анализ уровня доходов населения. В статье проанализирован уровень доходов населения, как главный механизм экономического роста страны. Освещено состояние, динамику и перспективы доходов. Приведена структура денежных доходов и распределение населения по уровню доходов.

Ключевые слова: доходы, заработная плата, общие доходы населения.

Untilov V. V., Olvinskaya J. O. Statistical analysis of the level of income. The article analyzes the level of income as the main mechanism of economic growth. Deals with the state, dynamics and prospects of income. The structure of money incomes and population distribution by income level.

Keywords: income, wages, total income of the population.

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Унтілов, В. В. Статистичний аналіз рівня доходів населення України [Текст] / В. В. Унтілов, Ю. О. Ольвінська // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 4. Частина III – Одеса, ОНЕУ. – 2018. – С. 121 – 127.

Протягом останніх років в Україні намітилися позитивні тенденції в розвитку регіонів, що є свідченням виходу економіки із глибокої фінансово-економічної кризи. Проте поряд із позитивною динамікою розвитку провідних галузей регіонів посилюються диспропорції в регіональному розвитку. Посилення регіональної диференціації у розвитку регіонів призводить до появи низки проблем, зокрема: уповільнення загальнонаціональних темпів економічного зростання, що

пов'язане із необхідністю виділення більшої суми коштів для зменшення регіональної диференціації, а не для розвитку регіонів; підвищення соціальної напруги, посилення міграції населення та ін. Необхідність вирішення цих проблем обумовлює актуальність дослідження даної теми. Статистичний аналіз диференціації доходів населення дозволить визначити орієнтири державної політики з точки зору ефективного розподілу інвестиційно-фінансових ресурсів.

Проблемам статистичного аналізу доходів населення присвячені праці багатьох вітчизняних вчених, зокрема В. Гейця, А. Амоші, Т. Єфіменко, О. Раєвневої, О. Бобкової, І. Сторонянської, Л. Сеніва, Т. Поянок,

Л. Задорожньої та ін. Так, О.В. Раєвнева та О.Ю. Бобкова встановили, що нерівномірність регіонального розвитку в Україні пояснюється насамперед розбіжностями в розвитку більш розвинених за різними секторами економіки регіонів [1, с. 209].

Вище окреслені проблеми досліджувалися та знайшли своє висвітлення у працях зарубіжних вчених, зокрема, Н. Абакумової, С. Анікієва, Н. Каквані, В. Майєра, Б. Мілановича, Н. Ферейри та ін. Проте, визнаючи безумовні досягнення вищенаведених науковців, варто зауважити на потребу дослідження положень стосовно першочергових завдань державної політики доходів у відповідності до сучасних тенденцій розвитку національної економіки. Необхідність дослідження причин та наслідків диференціації доходів населення України і обумовило вибір теми та її актуальність.

Мета статті полягає у проведенні всебічного статистичного дослідження доходів населення України, а також розробка основних напрямів удосконалення регіональної політики.

Перш за все, розглянемо визначення терміну «доходи населення»:

1) доходи населення – це всі матеріальні засоби, які домогосподарства отримують як результат економічної діяльності або як трансферти [3, с. 243];

2) доходи населення – це інструмент для визначення рівня добробуту суспільства.

Економіка, орієнтуючи населення на підвищення свого добробуту, передусім за рахунок трудової активності, ініціативи і підприємництва, поряд з підтриманням соціально незахищених груп населення, потребує державних гарантій забезпечення споживання для всіх громадян [4]; доходи населення – це сукупність коштів і витрат у натуральному виразі для підтримання фізичного, морального, економічного й інтелектуального стану людини [5] .

Важливим індикатором вимірювання економічної нерівності є доходи населення. Джерелами формування доходів домогосподарств в Україні виступають: заробітна плата, пенсії, стипендії, субсидії, соціальні допомоги, доходи від підсобного господарства, доходи від

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

підприємницької діяльності і самозайнятості, доходи від власності, інші доходи (спадок, аліменти, гонорари тощо).

Таблиця 1

Структура грошових доходів домогосподарств України у 2014-2016 рр., %

№ п/п	Види доходів	2014	2015	2016
1	Заробітна плата	40,5	39,0	41,8
2	Прибуток та змішаний дохід	16,8	18,3	18,2
3	Доходи від власності	5,6	4,9	4,1
4	Соціальні допомоги та інші трансферти	37,1	37,8	35,9

Як видно з табл. 1, найбільшу частку у загальній структурі грошових доходів домогосподарств України за аналізований період становила заробітна плата, яка є основним структурним компонентом доходів домогосподарств і визначальним фактором їх матеріального добробуту. Однак, порівняно з відповідним показником розвинених країн (Японія – 69%, Великобританія – 65%, Німеччина – 64%), її частка у сукупних доходах населення України є досить низькою [4].

Розглянемо розподіл населення за рівнем середньодушових еквівалентних загальних доходів за місяць за 2012–2016 рр. (табл. 2).

Таблиця 2

Розподіл населення України за рівнем середньодушових еквівалентних загальних доходів у 2012 – 2016 рр.

Показники доходів у місяць (грн.)	Частка населення у 2012 році (у %)	Частка населення у 2013 році (у %)	Частка населення у 2014 році (у %)	Частка населення у 2015 році (у %)	Частка населення у 2016 році (у %)
до 480,0	0,4	0,1	0,1	0,1	0,0
480,1–840,0	3,2	2,3	1,4	0,9	0,3
840,1–1200,0	12,6		7,9	4,8	1,6
1200,1–1560,0	23,8		19,2	11,3	5,0
1560,1-1920,0	21,2	9,1	23,1	18,2	11,5
1920,1-2280,0	14,5	21,2	16,5	17,6	16,0
2280,1-2640,0	9,3	10,5	11,7	15,9	16,4
2640,1-3000,0	5,6	6,8	7,8	11,4	13,6
3000,1-3360,0	3,1	4,3	4,6	6,7	10,0
3360,1-3720,0	2,1	2,0	2,5	4,4	7,9
понад 3720,0	4,2	5,2	5,2	8,7	17,7

Як свідчать дані таблиці, більшість населення України у 2012-2016 рр. отримують дохід від 1200 до 1920 грн. Так, у 2012 р. більшість населення отримали дохід від 1200,1 до 1560,0 грн. У 2013 та 2014 роках – від 1560,1 до 1920,0 грн. Значна частина населення України (близько 20 %) отримують середньодушовий дохід менше ніж величина прожиткового мінімуму, що є негативним фактором, що посилює соціальну нестабільність у суспільстві. А у 2015 році більшість населення України отримують дохід від 1560,1 до 1920 грн, а в 2016 р. – понад 3720 грн.

Аналіз доходів і їх диференціації базується на основі структурних характеристик розподілу населення за рівнем середньодушових грошових доходів: середнє значення душевого доходу, модальний та медіанний дохід, децильний коефіцієнт диференціації доходів (К), коефіцієнт фондів (K0) та коефіцієнт концентрації доходів Джині (КДж).

Дослідження показників диференціації за загальними доходами свідчить про неоднорідність їх розподілу. По-перше, на це вказує двомодальність ряду. Еквівалентний загальний дохід на одну особу у 2016 р. становив 2888,61 грн на місяць. По-друге, частка модальних середньодушових доходів населення 17,7% доводить, що в країні найбільш поширені верстви населення, які мають доходи в середньому за місяць понад 3720,0 грн на особу. По-третє, медіанні доходи становили 2622 грн, тобто половина населення мала середньодушові загальні доходи на місяць менше ніж 2622 грн, а інша половина – більше. Але зазначимо, що розмір медіанного середньодушового загального доходу нижче ніж середній по країні рівень, тобто переважна частина населення має доходи нижче їх середнього значення.

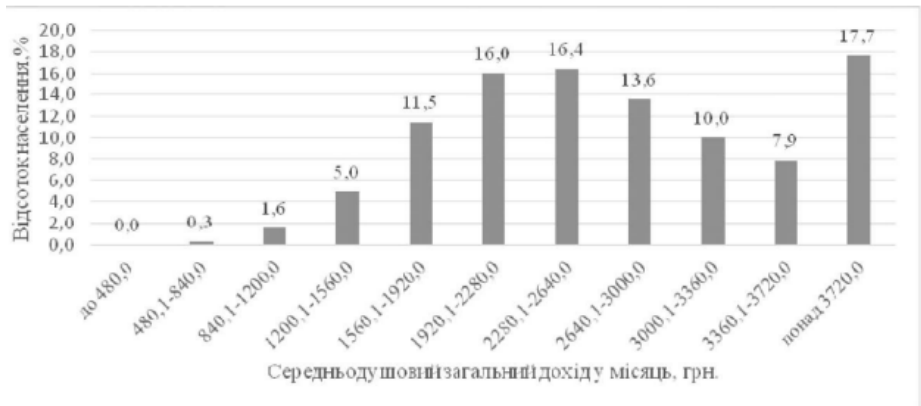

Рис. 2. Розподіл населення України в 2016 році за рівнем загального середньодушового доходу на місяць

Офіційні дані, представлені у табл. 2 (за даними [1]), показують, що у 2016 році на перших п'ять децильних груп населення припадало

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

близько 34,7% загальних доходів, а на інші п'ять – близько 65,3%; десята децильна група населення має найбільшу частку загальних доходів, понад 20%. Децильний коефіцієнт диференціації загальних доходів населення (К) свідчить, що протягом 2012 – 2016 рр. мінімальні доходи 10% найбільш забезпеченого населення перевищували максимальні доходи 10% найменш забезпеченого населення у 2,5-2,8 раза.

Таблиця 3
Розподіл загальних доходів за децильними групами населення в Україні,
(%)

Децильні групи	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Перша	4,5	4,5	4,7	4,5	4,8
Друга	6,1	6,2	6,2	6,1	6,3
Третя	7,0	7,0	7,1	7,1	7,1
Четверта	7,7	7,7	7,8	7,8	7,9
Шоста	9,4	9,3	9,3	9,5	9,4
Сьома	10,5	10,3	10,4	10,5	10,5
Восьма	11,8	11,6	11,7	11,6	11,8
Дев'ята	13,8	13,7	13,7	13,6	13,6
Десята	20,6	21,2	20,5	20,5	20,0
Децильний коефіцієнт диференціації загальних доходів, раза	2,8	2,7	2,6	2,7	2,5
Децильний коефіцієнт фондів, раза	4,6	4,7	4,4	4,5	4,2
Коефіцієнт концентрації доходів (Джині)	0,233	0,236	0,226	0,227	0,220

Коефіцієнт фондів демонструє більш високий ступінь нерівності у розподілі доходів (співвідношення між сукупними доходами 10% найбільш та найменш забезпеченого населення). Протягом 2012-2016 рр. значення цього показника варіювало в межах 4,2-4,7.

Коефіцієнт Джині у 2016 році становив 0,220 проти 0,233 у 2012 р., тобто значне падіння наведених коефіцієнтів в останні роки вказує на зменшення неоднорідності в доходах населення. Але за оцінками експертів ООН, мінімальні доходи 1% найбагатшого населення, наприклад у Норвегії, у 7 разів перевищують максимальні доходи 50% менш забезпеченого населення, в Європі – у 12 разів, у США – в 24 рази, а в Україні – в 41 раз. Отже, наведені показники нерівності доходів (К1, К, КДж) не віддзеркалюють реальну картину нерівності населення за доходами.

Причинами цього явища вважаю недоліки у формуванні вибірки для обстеження домогосподарств, урахування в оцінках лише доходів від легальної зайнятості, без тіньової, тоді як тіньовий ринок праці в Україні, за різними оцінками, становить близько 50%, що значно викривлює результати; велика частина населення вже довгий час перебуває за

межу бідності; підвищення частки працюючих, яких за існуючими критеріями треба віднести до бідного населення. Низький рівень доходів саме цих прошарків і визначає ситуацію поступового «вирівнювання», тобто зниження показників – вимірювачів нерівномірності розподілу населення за доходами за рахунок зубожіння бідного населення, переходу населення з середнього класу в групу бідного.

Підтверджує цей висновок порівняльний аналіз КДж в Україні та ЄС, який свідчить про суттєво нижчий рівень нерівності у розподілі доходів українців порівняно з мешканцями переважної більшості європейських держав. Не дивно, що Україна потрапила до групи держав із низьким ступенем нерівності разом із Словаччиною, Норвегією, Чехією, Бельгією (0,20-0,26).

Більшість держав ЄС характеризуються середнім рівнем – це Франція, Хорватія, Німеччина, Ірландія, Польща та ін. (0,27-0,31) або ж високим ступенем нерівності у розподілі доходів (0,32-0,35) - Португалія, Греція, Латвія, Іспанія, Румунія та Болгарія [6]. Тому для підвищення надійності оцінювання доходів і витрат домогосподарств з 01.02.2017 р. затверджено методику коригування показників життєвого рівня з метою врахування доходів і витрат найбільш забезпеченого населення за результатами державного вибіркового обстеження умов життя домогосподарств. Нова Методика передбачає використання даних обстеження й адміністративних даних, а також «... реалізацію спеціальної статистичної процедури – калібрацію статистичних ваг домогосподарств та осіб, які входять до їх складу з урахуванням даних Державної фіскальної служби стосовно розподілі в заробітній платі платників податків з доходів фізичних осіб за регіонами» [5, с. 6].

Високий рівень диференціації доходів населення в Україні, значна частка бідного населення знижує сукупний попит на товари і послуги, гальмує економічне зростання та здійснює руйнівний вплив на економіку.

Вирішення проблем нерівномірності у розподілі доходів населення в Україні вимагає втручання держави у даний процес, що передбачає:

- збільшення кількості робочих місць та підвищення рівня зайнятості населення, що дасть змогу забезпечити реальне зростання виробництва;
- зростання обсягів трудових доходів населення та забезпечення взаємозв'язку оплати праці з її продуктивністю;
- легалізацію тіньових доходів населення та стимулювання розвитку малого і середнього бізнесу;
- розвиток ринку заощаджень як соціально-економічного механізму мобілізації грошових накопичень населення і трансформацію їх в інвестиції для реального сектора економіки;
- проведення ефективної пенсійної реформи, яка стимулюватиме економічну активність населення працездатного віку;.

Необхідність вирішення існуючих проблем нерівномірності у розподілі доходів вимагає подальшого наукового пошуку у напрямі

ЛІТЕРАТУРА

1. Раєвнева О. В., Бобкова О. Ю. Визначення джерел нерівномірності розвитку регіонів України на підставі розкладання індексу Тейлора // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 2 (128). – С. 200– 210.
2. Галаєва Е. В. Корсакова А. А. Макроэкономика: учебное пособие. – Московский международный институт эконометрики, информатики, финансов и права. – М., 2003. – 267 с
3. Заіновська Г. Т. Економіка праці: навчальний посібник [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://studentbooks.com.ua/content/view/317/39/1/0/>
4. Форми доходів населення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://econhouse.ru/ekonomichna-teorija/7/262-formi-doxodivnaselennya>
5. Методика коригування показників життєвого рівня з метою врахування доходів і витрат найбільш забезпеченого населення за результатами державного вибіркового обстеження умов життя домогосподарств [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. Чурбанов К. Р., Пушкар О. І. Диференціація розподілу доходів як фактор впливу на економічний розвиток країни [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua/portal>
7. Підгорний, А. З. Соціально-демографічна статистика: Підручник / А .З. Підгорний, О. В. Самоєнкова, Ю. О. Ольвінська, К. В. Вітківська. - Одеса: ОДЕУ, 2017. – 408 с.
8. Самоєнкова О. В. Соціальна статистика: навчальний посібник / О. В. Самоєнкова, Ю. О. Ольвінська. - Одеса: ОДЕУ, 2009. – 102 с.

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

**«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

ВИПУСК 4

Частина III

**Одеса
2018**